

Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze

<https://www.valodaskonsultācijas.lv/lv/questions/145>

Jautājums

Kā pareizi atveidot norvēģu īpašvārdus ar burtkopu **rs**, piemēram, **Andersen**?

Atbilde

Burtkopu **rs** var atveidot divējādi – atbilstoši izrunai vai nu ar **rs**, vai **š**. Tātad vai nu **Andersens**, vai **Andešens**.

Latviešu valodas aģentūra, atveidojot norvēģu īpašvārdus latviešu valodā, pamatojas uz 2003. gadā apgāda „Norden AB” izdoto grāmatu „Dāņu, norvēģu, zviedru un somu īpašvārdu atveide latviešu valodā”, ko lietošanai praksē ir ieteicis Valsts valodas centrs. Norvēģu īpašvārdu atveides noteikumus šajā avotā ir izstrādājis norvēģu valodnieks Snorre Karkkonen-Svensons (*Snorre Karkkonen-Svensson*). Norvēģu uzvārdu **Andersen** autors atveidojis **Andešons/Andešsons**. Taču Latviešu valodas aģentūras praksē ir bijuši gadījumi, kad cilvēki norāda uz uzvārda **Andersen** izrunu pretēji autora piedāvātajiem atveides variantiem, proti, **Andersens**. Šajā jautājumā padoms lūgts norvēģu valodniekam *Dr. art.* (ar specializāciju valodniecībā) Sturlam Bergam-Olsenam (*Sturla Berg-Olsen*): „Burtkopu **rs** dažādās norvēģu izloksnēs izrunā dažādi. Austrumu un Ziemeļnorvēģijā to izrunā apmēram kā [š], Rietumnorvēģijā daudzviet abas skaņas tiek izrunātas atsevišķi, tātad [rs]. Jāpiebilst, ka pati fonēma /r/ arī tiek izrunāta dažādi; lielākajā Norvēģijas daļā to izrunā kā alveolāru skaņu, bet dienvidos un rietumos tā daudz kur ir uvulāra vai velāra frikatīva. Tāpēc arī uzvārdus, tāpat kā citus vārdus, kur ir burtkopa **rs**, izrunā dažādi. Tādos uzvārdos kā *Andersen, Kristoffersen, Pedersen un Pettersen* burtkopu **rs** vietām izrunā [š], vietām (t. i., Norvēģijas rietumos) [rs]. Tā kā norvēģu valodā nav oficiālās runas normas (taču ir divas rakstu valodas normas), nav iespējams apgalvot, ka viena izruna ir „pareiza”, bet otra – „nepareiza”. Grāmatas „Dāņu, norvēģu, zviedru un somu īpašvārdu atveide latviešu valodā” 140. un 160. lpp. tiek norādīts, ka, lai gan šīs burtkopas izruna ir dažāda, personvārdu transkripcijā tā jāatveido ar [š]. Vietvārdos tiek pieļautas atkāpes gadījumos, kad vietējā izruna ir [rs]. Viens tāds piemērs ir apdzīvotā vieta *Ørsta*, kas „Norden AB” izdotajā grāmatā (212. lpp.) tiek transkribēta kā *Ersta* (nevis *Ešta*). Pamatojoties uz pieļaujamajām atkāpēm vietvārdos, analogiska atkāpe iespējama arī

personvārdu atveidē – proti, burtkopu *rs* var transkribēt *rs*, ja konkrētā persona savu (uz)vārdu izrunā ar [rs], nevis [š]. Tādējādi viens un tas pats (uz)vārds varētu tikt atveidots dažādi.”

Avoti

Vigeland, B. *Dialekter i Norge. Målmerker med språkhistoriske forklaringer*. Oslo : Universitetsforlaget, 1981, 92. lpp.

Skjekkeland, M. *Dialektar i Noreg. Tradisjon og fornying* Kristiansand : Høyskoleforl, 2005, 365.–368. lpp.

Dāņu, norvēģu, zviedru un somu īpašvārdu atveide latviešu valodā Zin. red. O. Bušs, red. I. Kačevska. Rīga : Norden AB, 2003, 231. lpp.

